

Gmina
Czarnków

Blżej
natury

www.czarnkowgmina.pl

Gmina
Czarnków

Urząd Gminy Czarnków
ul. Rybaki 3, 64-700 Czarnków
tel. +48 67 255 22 27, fax: +48 67 255 30 79
e-mail: urzad@czarnkowgmina.pl

Tekst

Urząd Gminy Czarnków

Zdjęcia

Janusz Jędraszczak

Archiwum Urzędu Gminy Czarnków

Studio Grafiki Reklamowej Design Izabella Adamiak

Skład i opracowanie graficzne

Studio Grafiki Reklamowej

Design Izabella Adamiak

Druk

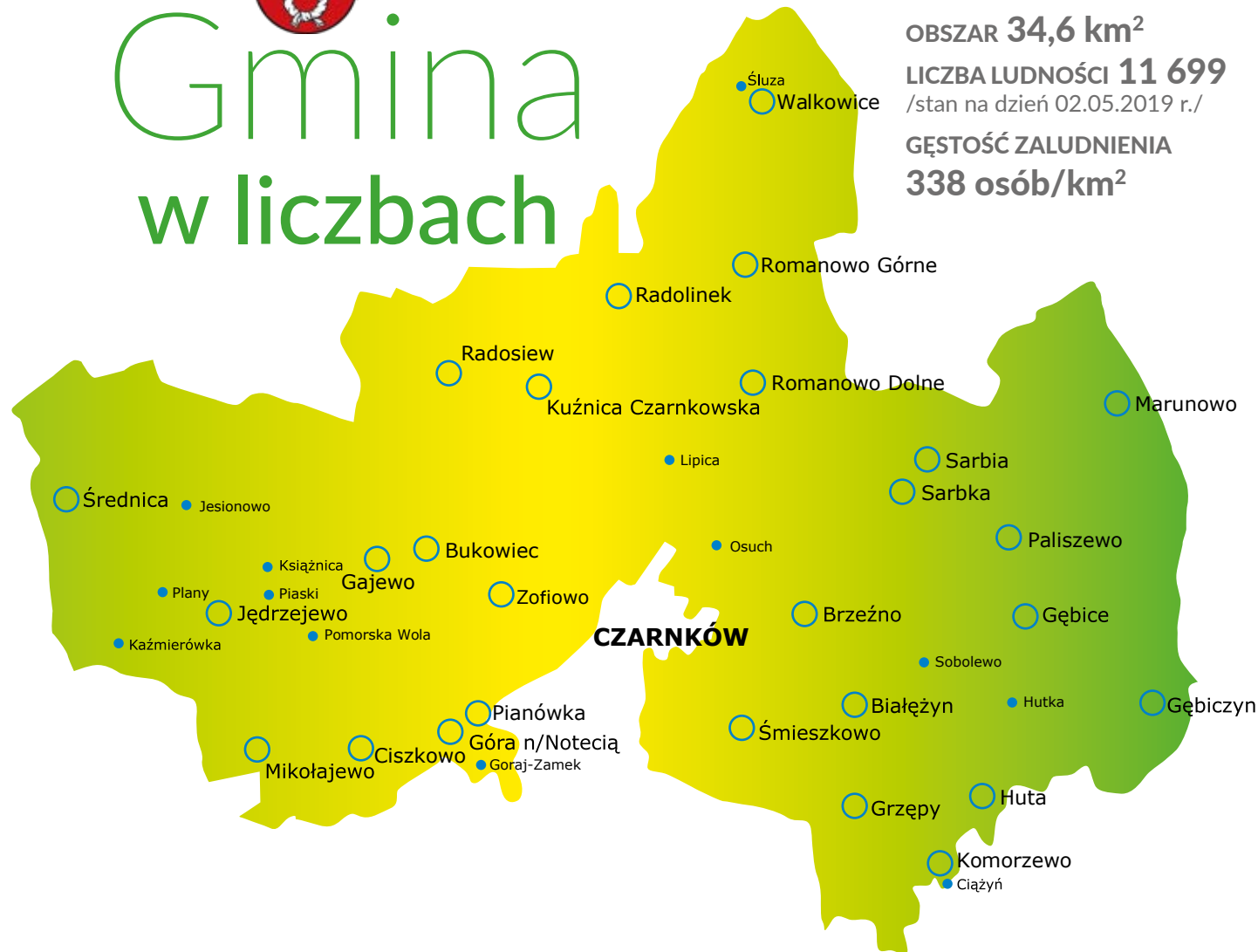
Drukarnia Interak Sp. z o.o.

Gmina
Czarnków
Blżej
natury

Gmina w liczbach

OBSZAR 34,6 km²
LICZBA LUDNOŚCI 11 699
 /stan na dzień 02.05.2019 r./
GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA
338 osób/km²

Powierzchnia gminy wynosi **34 611 ha** z czego użytki rolne stanowią **17 565 ha**, co stanowi **50,7%** ogólnej powierzchni, a lasy i grunty leśne **41,1 %**.

Witamy w Gminie Czarnków

Na skraju Puszczy Noteckiej i Drawskiej, w dolinie Noteci otoczonej wzgórzami i wzniesieniami morenowymi leży gmina Czarnków. Te urocze i gościnne tereny, charakteryzujące się bogactwem walorów przyrodniczo-krajobrazowych znajdują się w północno-zachodniej części Wielkopolski w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim.

Gmina Czarnków graniczy z miastem Czarnków oraz z gminami: Trzcianka, Wieleń, Lubasz, Połajewo, Ryczywół, Budzyń, Chodzież i Ujście.

Atrakcyjnie położona Gmina, zachęca do wypoczynku. Cisza, spokój, nieskażone środowisko naturalne, lasy bogate w grzyby i zwierzynę – to atuty tych terenów. To również wymarzone miejsce dla rowerzystów, amatorów wycieczek wodnych oraz pieszych.

Zwiedzanie ułatwiają oznakowane szlaki rowerowe, kajakowe, piesze oraz ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne.

Ośrodkiem życia kulturalnego oraz handlowo-usługowego gminy jest miasto Czarnków, stanowiące odrębną jednostkę samorządową. To tu znajduje się siedziba Urzędu Gminy wraz z instytucjami

obsługującymi jej mieszkańców. Gminę Czarnków tworzą 24 sołectwa i 27 wsi, w których zamieszkuje 11 699 osób.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna regionu zdeterminowana została przez przebiegające tędy drogi wojewódzkie Wałcz-Poznań i Piła-Wronki z węzłem w Czarnkowie, a także rzekę Noteć z funkcją transportu rzeczno-

Gmina Czarnków jest gminą wiejską o powierzchni 34 611 ha, z czego 50,7% stanowią użytki rolne, a lasy i grunty leśne zajmują 41,1 %. Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo i gospodarka leśna. Nieskażone środowisko naturalne sprzyja rozwojowi ekologicznych upraw rolnych.

Dawne dzieje

Już od pradawnych czasów ziemię tę zamieszkiwali ludzie, o czym świadczy odnaleziony w pobliżu Radolinka najstarszy ślad człowieka na obszarze gminy, datowany na późny paleolit (przed 8300 r. p.n.e.). Liczne pozostałości osadnictwa z okresu kultury łużyckiej zostały odkryte w okolicach sołectw Sarbia-Sarbka, Paliszewo i Gębiczyn.

We wczesnym średniowieczu na terenach na linii Warta – Noteć toczyły się potyczki i walki zbrojne. W okresie rozbicia dzielnicowego ziemię należały do kasztelanii czarnkowskiej, a za panowania

Radosiew. Dzwonnica drewniana z pierwszej połowy XIX wieku z dzwonem z 1824 roku

Kazimierza Wielkiego znalazły się w powiecie i województwie poznańskim. Na przełomie XIII i XIV wieku miasto wraz z okolicznymi dobrami zostało nadane przez Władysława Łokietka zamożnemu rodowi Nałęczów, który później przyjął nazwisko Czarnkowskich.

W połowie XVII wieku region został podzielony na mniejsze majątki, które trafiły w ręce różnych właścicieli, a w okresie zaborów ziemię tę znalazły się pod panowaniem Prus.

Po I wojnie światowej w 1919 r. na mocy postanowień Traktatu Wersalskiego granica poprowadzona nurtem rzeki Noteć podzieliła obecną gminę Czarnków na dwie części.

W granicach niepodległej Polski znalazła się część południowa, która wraz z miastem do wybuchu II wojny światowej tworzyła powiat czarnkowski.

Po 1945 roku Noteć stanowiła północną granicę powiatu, niecałe 20 lat później powstały gminy. Aktualny kształt gminy Czarnków został ustanowiony w 1992 roku po dołączeniu sołectwa Mikołajewo.

Spichlerz w Ciszowie

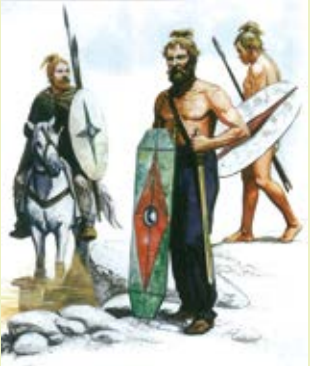
Osadnictwo w Dolinie Noteci

Powszechnie przyjęty jest pogląd, że rzeki w dawnych czasach służyły jako wygodne szlaki komunikacyjne umożliwiające również łatwy transport towarów. Noteć płynąca pradoliną, dziś łączy Wisłę i Odrę. W pradziejach też łączyła te rzeki, a podróż ich wodami odbywała się na tratwach, łodziach o kadłubach zszywanych z płatów skór, usztywnianych elementami z poroża czy dłubankami - łodziach wykonanych z jednego pnia drzewa. Rzeka Noteć położona na Niżu Europejskim, wytworzyła system połączeń z innymi rzekami i stała się znaczącym elementem systemu komunikacyjnego na osi wschód – zachód i północ - południe. W takich miejscach dochodziło do wymiany wiedzy, umiejętności i przedmiotów. Środkowy rejon Pradoliny Noteci, od wieków stanowił dogodny obszar dla rozwoju osadnictwa. Około IX tysiąclecia p.n.e. rozpoczął się okres zwany mezolitem, który charakteryzował się znacznymi zmianami klimatycznymi oraz przemianami środowiska. Wraz ze stadem reniferów pojawili się wyspecjalizowani w łowach na nie ludzie. Społeczeństwa mezolityczne utrzymywały się przede wszystkim z myślistwa, rybołówstwa i zbieractwa. Obozowiska zakładano na piaszczystych wydmach, powstałych pod wpływem wycofującego się lądolodu. W okolicach Gębiczyna, Góry nad Notecią, Radolinka i Osucha znane są liczne ślady osadnictwa mezolitycznego, skąd pochodzą narzędzia krzemienne i kamienne. W VII tysiącleciu p.n.e. ciepła i wilgotna pogoda sprzyjała bujnemu rozwojowi lasów, które stworzyły dogodne warunki dla świata zwierzęcego – wśród nich turów, niedźwiedzi, wilków i rysi. Cieki wodne dostarczały ryb i ptactwa wodnego stwarzając bardzo dogodne warunki dla osadnictwa. Wprowadzenie upraw wymagało dokonania trzebieży lasów. Początkowo zjawisko to miało niewielki zasięg, jednak wraz z upowszechnieniem się orki dochodzi do trwałych odlesień. Zachodzą istotne zmiany polegające na odejściu od koczowniczego trybu życia do osiadłego, opartego przede wszystkim na rolnictwie i hodowli zwierząt. Te zmiany zapoczątkował okres neolitu datowany na VI tysiąclecie p.n.e. Najstarsze ślady osadnictwa neolitycznego związane z kulturą pucharów lejkowatych zarejestrowano w okolicach Huty. Na przełomie III i II tysiąclecia p.n.e. doszło do znacznych przemian kulturowych. Na tereny ziem polskich dotarła umiejętność obróbki metali, z których zaczęto wytwarzać narzędzia, ozdoby i broń, co zapoczątkowało zmiany w sferze gospodarczej oraz społecznej. W drugiej połowie II tysiąclecia p. n. e. i pierwszej połowie I tysiąclecia p.n.e. podmokłe łąki Noteci opanowane zostały przez ludność kultury łużyckiej. Społeczność ta zakładała długotrwałe osady, zamieszkiwane przez wiele pokoleń. Byli wytwórcami bardzo charakterystycznych form naczyniowych. Niebawem wprost dynamikę rozwoju ludności kultury łużyckiej w dolinie Noteci odzwierciedlają cmentarzyska składające się z kilkuset grobów całopalnych, wyposażonych w przedmioty wykonane z brązu oraz

dotatkowe naczynia tzw. przystawki. Cmentarzyska całopalne z tego okresu rejestrowane są na terenie Ciszkowa, Osucha, Huty, Gębiczyna, Grzép i Walkowic. Na początku V w. p.n.e. pojawia się ludność kultury pomorskiej. Znana głównie z grobów w formie skrzyń kamiennych, w których umieszczano urny z przepalonymi kośćmi zmarłych. Popielnice często przedstawiały wizerunek twarzy ludzkiej, przykryte pokrywkami niekiedy stylizowanymi na nakrycie głowy. Cmentarzyska kultury pomorskiej natrafiono w okolicach Grzép, Romanowa i Walkowic. Między VIII a VII wiekiem p.n.e. dochodzi do przemiany klimatycznej, zakończył się okres subborealny, a nastał subatlantycki, który trwa do dziś. Okres subatlantycki cechuje duża zmienność, która miała swoje przełożenie w świecie roślin, zwierząt i osadnictwie ludzi. Osadnictwo to cechowało się znacznym rozproszeniem małych osad ludności kultury pomorskiej. Ostatnie wieki p. n. e. to okres nazywany okresem wpływów rzymskich. Dochodzi do znacznego zaludnienia przestrzeni Europy, unowocześniają się metody uprawy roli, a nadwyżki są przedmiotem wymiany handlowej, tak jak i przedmioty wytwarzane przez warsztaty przydomowe (tkaniny, naczynia) czy rzemieślników - ozdoby, broń. U schyłku I wieku pojawiają się na terenach nad Notecią społeczności Europy północno-zachodniej (z Jutlandii, Skandynawii). W jej obrębie znajdowała się ludność kultury wielbarskiej związana z Gotami, wędrującymi nad Morze Czarne. Ludność ta znała technikę wytopu żelaza otrzymywanego z rud darniowych, zalegających w dolinie Noteci. Można postawić pytanie: jaka przyczyna sprawiała, że całe plemiona podejmowały wędrówkę w nieznane? Mogły to być przyczyny naturalne jak i polityczne, religijne czy ekonomiczne. Najczęstszą przyczyną migracji była agresja sąsiadów i głód, chęć zdobycia produktów niedostępnych na lokalnych rynkach. Pradolina Noteci w tym okresie była jedną z ważniejszych

TYPOWE FORMY NACZYŃ GRZEBALNYCH LUDNOŚCI KULTURY ŁUŻYCKIEJ (ZA: FONTES ARCHAEOLOGICI POSNANIENSES, VOL. I, 1951)

WOJOWNICY GERMAŃSCY Z PRZEŁOMU ER (ZA WILCOX, TREVISIO, BARBARIANS AGAINST ROME. ROME'S CELTIC, GERMANIC, SPANISH AND GALLIC ENEMIES, OXFORD, 2000).

naturalnych arterii, po której odbywały się przemieszczenia grup osadniczych z Europy Północnej ku wschodowi. To, co wyróżnia kulturę wielbarską spośród innych kultur to obrządek pogrzebowy. Znana z cmentarzysk tzw. birytualnych, na których występowały zarówno pochówki szkieletowe jak i całopalne. Znanie są również cmentarzyska z kurhanami, stelami kamiennymi i konstrukcjami kamiennymi w postaci kręgów kamiennych. Z terenu gminy Czarnków najbardziej znane są pochówki szkieletowe umieszczone w łodzi, odkryte w Walkowicach, datowane na 2 połowę I wieku n.e. Analiza wyposażenia grobowego wykazała, że zmarli zajmowali bardzo wysoką pozycję w grupie wojowników. Naczelnicy w drodze w zaświaty wyposażeni byli w cenną broń - miecz wraz z pochwą. Zmarły zaopatrzony w rogi zakończone ozdobnymi brązowymi okuciami, symbolizował władzę nad współplemięncami oraz odpowiedzialność za ich byt na ziemi. Na przełomie IV i V w. n.e. w całej Europie dochodzi do przemieszczania się społeczności, w takiej skali, że okres ten nosi nazwę okresu wędrówek ludów. Doszło do przemieszczania się i wymiany na etnicznej mapie Europy, natomiast w pradolinie Noteci proces ten rejestrowany jest znacznym rozrzedzeniem osadnictwa. Od VIII wieku tereny nadnoteckie zaczynają zajmować plemiona słowiańskie. Rozpoczyna się kolejny okres w historii

WALKOWICE, GM. CZARNKÓW, STAN. 6. WYPOSAŻENIE GROBU NR 1. LEGENDA: 1. 3, 6, 8, 9 ŻELAZO; 2, 4, 5 BRĄZ; 7 KAMIEŃ (ZA GAJDA, GROBY SZKIELETOWE W ŁODZIACH WYPOSAŻONE W BROŃ Z Wczesnego okresu Rzymskiego odkryte w Walkowicach, gmina Czarnków, [W:] H. Machajewski, J. Rola (red.), Pradolina Noteci na tle pradziejowych i wczesnośredniowiecznych szlaków handlowych, s. 231–236, 2006)

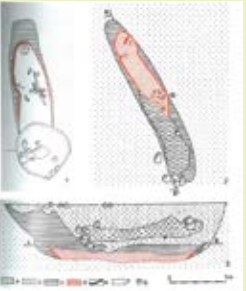

TYPOWY GRÓB LUDNOŚCI KULTURY ŁUŻYCKIEJ (ZA: FAP, VOL. I, 1951)

KURHAN W ŚMIESZKOWIE, GM. CZARNKÓW. FOT. R. BARTKOWIAK

pradoliny Noteci, niezwykle interesujący, bogaty i wciąż jeszcze tajemniczy. Wytworzone w pradziejach szlaki komunikacyjne, które rejestrowane są od neolitu a kontynuowane przez społeczności kolejnych okresów chronologicznych, użytkowane są do dnia dzisiejszego. Utworzona we wczesnym średniowieczu sieć osad, a później grodów obronnych limesu nadnoteckiego w Santoku, Drezdenku, Wieleniu, Czarnkowie, Ujściu czy Nakle stała się zbrojną granicą północnej domeny tworzonej przez Piastów. Owa domena powstaje między kolanem Warty, pradoliną Noteci i jeziorem Gopło. Wraz z przyjęciem chrztu przez Mieszka w roku 966, w ówczesnym świecie znane są Roma, Galia, Germania i SCLAVINIA – czyli państwo Piastów, którego Pradolina Noteci stanowi nierozzerwalną część. Początek późnego średniowiecza datowany na XIII w. wprowadza znaczne przemiany społeczno - gospodarcze oraz osadnicze. Rozpoczyna się akcja lokacji miast i wsi na tzw. prawie niemieckim. Zakładanie ośrodków miejskich jak i wiejskich przynosi znaczny napływ nowych osadników, co wpływa korzystnie na rozwój handlu. W majątkach prywatnych powstają siedziby na kopcach zwane gródkami stożkowatymi. Początkowo wznoszone w dobrach należących do duchowieństwa, później w włościach rycerskich. Wiele takich siedzib rycerskich uległo zniszczeniu na przestrzeni wieków, jednakże do dziś ich relikty możemy zarejestrować między innymi w rejonie Gębic. Miasto takie jak Czarnków i wsie Brzeźno, Śmieszkowo, Gębice czy Ciszkowo o metryce sięgającej późnego średniowiecza są świadectwem nieprzerwanego osadnictwa na tym terenie, który trwa do dziś.

WALKOWICE, GM. CZARNKÓW, STAN. 6. RZUT POZIOMY GROBU SZKIELETOWEGO NR 1 I NR 2. LEGENDA: 1. GRÓB NR 1; 2 I 3 GRÓB NR 2 ORAZ PROFIL GROBU SZKIELETOWEGO. LEGENDA: A. SZAROBRUNATNY PIASEK; B. CIEMNOBRUNATNY PIASEK; C. JASNOSZARY PIASEK PRZEMIESZANY Z BRUNATNYM; D. BRUNATNY PIASEK; E. POZOSTAŁOŚCI ŁODZI; F. CAŁEC; G. KAMIEŃ (ZA GAJDA, 2006)

GRÓDEK STOŻKOWATY W GĘBICACH, GMINA CZARNKÓW. FOT. R. BARTKOWIAK

Ślady przeszłości

Ślady po pasjonującej przeszłości regionu oraz pamięć po ludziach, którzy kiedyś tu żyli przetrwała w wielu interesujących zabytkach zachowanych w obrębie sołectw i wsi gminy Czarnków.

Pomimo, że kilka miejscowości wzmiankowanych było już w średniowieczu to na terenie gminy do naszych czasów przetrwały zabytki pochodzące z ostatnich kilku stuleci, głównie XIX i początków XX wieku. W Goraju na skraju Puszczy Noteckiej znajdziemy jeden z najbardziej okazałych zabytków gminy zespół pałacowo-parkowy, przykład prawdziwej rezydencji książęcej. Siedziba została wzniesiona w latach 1908-1912 przez hrabiego von Hochberga. Rezydencję wraz z zabudowaniami gospodarczymi wybudowano na skarpie na lewym brzegu Noteci. Do dziś w bardzo dobrym stanie zachowały się zabudowania: neorenesansowy zamek wzorowany na późnorenesansowym zamku Varenholz w Westfalii, masztalarnia, dom ogrodnika, budynek administracyjno-mieszkalny. Do zamku przylega rozległy park leśny z rzadkimi gatunkami drzew. Malowniczy krajobraz oraz ciekawa architektura to powody dla których warto odwiedzić to miejsce.

Jędrzejewo. Kościół pw. Matki Bożej Różańcowej wybudowany został w 1905 roku w stylu neogotyckim

Wśród obiektów o historycznej przeszłości leżących na terenie gminy znajdują się liczne zabudowania dworskie oraz zespoły dworsko-parkowe. Brzeźno zaprasza do zwiedzania zabytkowego parku dworskiego oraz dworu z I połowy XIX w. W Ciszkwowie szukając śladów dawnej świetności natrafimy na pozostałości po zespole dworsko-pałacowym z XVIII – wiecznym spichlerzem o konstrukcji szachulcowej oraz zabudowania folwarczne z końca XVIII i początku XIX wieku. Gębice zachęcają do obejrzenia murowanego dworu z drugiej połowy

Kuźnica Czarnkowska. Kościół parafialny św. Franciszka Ksawerego z 1923 roku.

XVIII wieku, Kaplicy pw. Św Zofii z 1785 roku oraz parku dworskiego z XVIII wieku z dobrze zachowanym starodrzewiem. W Gębiczynie odnajdziemy relikw XVIII-wiecznego budownictwa „olęderskiego” – murowaną zagrodę leżącą na obrzeżach Puszczy Noteckiej. Na terenie gminy znajdują się liczne zabytki architektury sakralnej. Jej przykładami są kościoły w Gębicach, Jędrzejewie, Hucie, Kuźnicy Czarnkowskiej i Średnicy. Miłośnicy turystyki wodnej docenią unikatowe śluzę na rzece Noteć

Kuźnica Czarnkowska. Zabytkowy budynek podczas wojny pełnił funkcję lazaretu. Obecnie znajduje się w nim przedszkole.

Gębice. Dwór zbudowany w poł. XVIII w. dla Kazimierza Radońskiego.

z zabytkowymi zabudowaniami i urządzeniami hydrotechnicznymi z początku XX wieku. Śluzę na wodnym szlaku zwiedzimy w Mikołajewie, Pianówce, Lipicy, Romanowie i w Walkowicach.

Brzeźno. Dwór z 1 poł. XIX w.

Gębiczyn. Zagroda jest jedynym dobrze zachowanym przykładem dawnej zabudowy wiejskiej związanej z osadnictwem olęderskim w rejonie nadnoteckim. Zabudowania powstały w poł. XVIII w.

Neobarokowy pałac Hochberga w Goraju

Gębice. Późnobarokowa kaplica pw. św. Zofii z 1785 r. stoi na terenie należącym do Zespołu Placówek Oświatowych "NASZ DOM"

Siedziba Nadleśnictwa Sarbka to budynek administracji leśnej z początku XX wieku znajdujący się w zabytkowym parku z okresu XVIII wieku w miejscowości Sarbka

Walkowice. Stopień piętrzący na Noteci w którego skład wchodzi śluza nr 13 i jaz

Śluza w Ciszewie

Śluza w Pianówce

Bogactwo natury

Panorama okalająca gminę to wzgórza i wzniesienia przecięte doliną rzeki Noteci. Krawędź doliny od strony południowej jest tu wyniosła, stroma, poprzecinana głębokimi jarami opadającymi prostopadle w kierunku rzeki.

Gmina obejmuje północne krańce Niziny Wielkopolskiej i fragmenty Puszczy Noteckiej. Prawdziwym skarbem tej części gminy są jej naturalne walory przyrodnicze, malownicze krajobrazy oraz kompleksy leśne, które są ostoją dzikiej zwierzyny.

Dla tego terenu ustanowiono formę ochrony przyrody zwaną Obszarem Chronionego Krajobrazu „Dolina Noteci”, który stanowi fragment unikalnego krajobrazu doliny rzecznej wraz z jej krawędziami i przyległymi wzgórzami morenowymi. Występuje tu znaczna różnorodność krajobrazu, na co składają się płaskie torfowiska dna doliny rzecznej, rozcięcia wąwozowe krawędzi doliny pod Czarnkowem, zatopione w torfach wydmy w okolicach Gajewa, rozległe obszary naturalnych łąk turzycowych w rejonie Romanowo – Radolin i Nowe Dwory – Jędrzejewo oraz wzgórza morenowe w okolicach Czarnkowa.

Wzgórza morenowe na granicy z miastem Czarnków to Morena Czarnkowska zwana „Szwajcarią Czarnkowską”, uznawana za jeden z najbardziej uroczych zakątków Wielkopolski.

Dolina Noteci została również objęta ochroną przyrody w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000

na terytorium Unii Europejskiej i obejmuje dwa obszary: „Dolinę Noteci” specjalny obszar ochrony siedlisk i „Nadnoteckie Łęgi” obszar specjalnej ochrony ptaków.

W południowo-wschodniej części gminy w okolicy Gębiczyna leży Rezerwat Przyrody „Źródłiska Flinty”, którego przedmiotem ochrony jest ekosystem leśny, zaroślowy, bagienny, wodny i torfowiskowy stanowiący obszar źródliskowy rzeki Flinty.

Największy kompleks leśny, obejmujący północno - zachodnią i zachodnią część gminy, to fragment Puszczy Drawskiej z niezwykle obszarami leśnymi.

fot. Klaudia Kubis

fot. Klaudia Kubis

Czy wiesz, że... **obszar gminy Czarnków mieści się w przedziale wysokościowym 37,6 – 125,0 m.n.p.m.**

Dolina Noteci

Dolina Noteci odznacza się wysokimi walorami przyrodniczymi i wyjątkowym krajobrazem. Przepiękne tereny,

bogactwo rzadkich gatunków roślin i zwierząt zachęca do turystyki przyrodniczej. Dawniej obszar ten stanowiło pasmo rozlewisk i trzęsawisk wyżłobionych przez wody z topniejącego lodowca. Rozwijające się rolnictwo spowodowało, że miejsce to zostało przekształcone w rozległe łąki i pastwiska. Jednak zaniechanie gospodarki rolnej powoli przywraca krainie pierwotny krajobraz.

Dzisiaj tereny ciągnące się wzdłuż linii Noteci są doskonale zachowanym kompleksem dolino-bagiennym z cennymi w skali Europy zbiorowiskami roślinnymi oraz bogactwem fauny, zwłaszcza ptactwa wodnego i błotnego takiego jak: bąk, kania ruda, błotniak łąkowy, kropiatka, zielonka, derkacz, rycyk, rybitwa czarna. W wodach Noteci stwierdzono rzadkie gatunki ryb, m.in.:

łososia, głowacza białopłetwego, bolenia, piskorza, świnkę i certę, a w starorzeczach i torfiarkach występuje kumak nizinny.

Najciekawszym pod względem przyrodniczym odcinkiem Doliny Noteci są Nadnoteckie Łęgi. Obejmują 50-kilometrowy fragment doliny od Wielenia, aż do ujścia rzeki Gwdy.

To właśnie tutaj przebiega trasa migracji ptaków przelatujących z łęgówisk Wschodniej Europy, Syberii i Skandynawii na zimowiska położone w północnej Afryce i zachodniej Europie. Jest to jedna z kilku najważniejszych krajowych ostoj łęgowych podróżniczka, kulika wielkiego oraz bociana białego. Nadnoteckie Łęgi są również ważną ostoją dla bobra i wydry.

podczas inwentaryzacji w 2003 i 2007 roku na terenie Nadnoteckich Łęgów stwierdzono 182 gatunki ptaków, w tym 164 gatunki objęte ścisłą ochroną, 8 objętych ochroną częściową i 10 gatunków ptaków łownych.

„Szwajcaria Czarnkowska”

Na tle płaskiej Doliny Noteci wznosi się jedna z największych przyrodniczych i turystycznych atrakcji regionu - Morena Czarnkowska nazywana również „Szwajcarią Czarnkowską”. Ta urzekająca pięknem kraina została ukształtowana 12 tysięcy lat temu pod wpływem lądolodu zlodowacenia bałtyckiego.

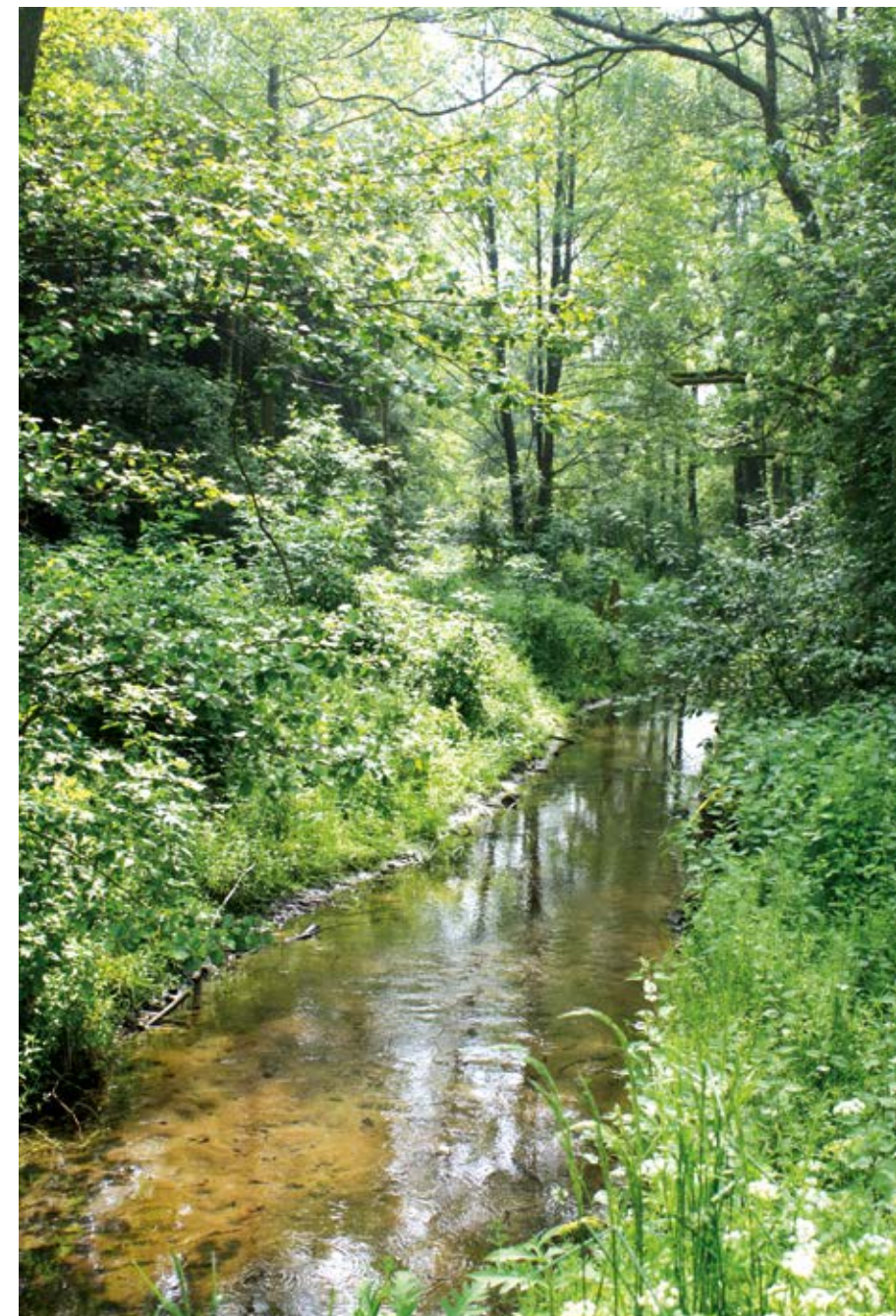
MORENA Czarnkowska

Minęło już ponad 10 tysięcy lat jak nasz teren opuścił lodowiec. Po jego ustąpieniu uformowała się stroma krawędź zwłaszcza w okolicach dzisiejszego Czarnkowa, która to nazywana jest właśnie Moreną Czarnkowską. Czasem do większego podkreślenia jej pięknych walorów zwana „Szwajcarią Czarnkowską”. W tamtych niedalekich czasach w zestawieniu z czasem istnienia ziemi, a zarazem bardzo odległych z naszej ludzkiej perspektywy, na ten obszar zaczęło zdecydowanie wkraczać różnorodne życie, pojawiły się pierwsze rośliny, które istnieją rodzajowo po dzień dzisiejszy, zastąpiły one relikty przedlodowcowe, które są dzisiaj rzadkością i przetrwały

najczęściej w górach. Opisywany teren polodowcowy zaczęły zasiedlać zwierzęta, zarówno te które znamy współcześnie, jak i te które wymarły zupełnie, a jeszcze w średniowieczu były dosyć liczne. Przykładem mogą być TURY. Są też takie zwierzęta, które na przestrzeni wieków wycofały się z naszego terenu, lub niestety za sprawą człowieka po prostu wyginęły, np. niedźwiedzie (XVIII w.). Sam człowiek na Morenie Czarnkowskiej pojawił się już kilka tysięcy lat temu, świadczą o tym wykopaliska archeologiczne, np. z Czarnkowa, Ciszkowa czy Lubasza. Za najpiękniejszy obszar na Morenie należy uznać teren zaczynając od Czarnkowa poprzez Pianówkę, Górę i Ciszkowo w Gminie Czarnków i dalej Goraj, Lubasz, Dębę w Gminie Lubasz. Opisywany teren jest ciekawy, zwłaszcza ze względu krajobrazowego, i nie ma sobie równych nie tylko w naszej okolicy (gmina, powiat), ale w całej Wielkopolsce. Same wzniesienia czy raczej zbocza przekraczają 110 a nawet 120 m n.p.m., przy niewielkiej odległości (do 3 km) od Noteci, która ma swoje lustro wody nieco ponad 50 m n.p.m. Takich różnic terenowych, stromizn, jarów, wąwozów próżno szukać w innych częściach Wielkopolski, choć należy przyznać, że są wyższe wzniesienia, np. w okolicach Wyrzyska, Chodzieży czy Ostrzeszowa. Wijąca się u podnóża Moreny Czarnkowskiej Noteć, zatopiona między górkami wioski (Pianówka, Góra, Ciszkowo, Goraj Zamek) z ich zabudowaniami i jeszcze malowniczo zbudowana w XIX wieku linia kolejowa jadącym kiedyś pociągiem pasażerskim (dzisiaj okazjonalnie), zapiera dech w piersi nie tylko turystów.

Warto też mieć świadomość, że ten mały obszar ma ogromne bogactwo gatunków roślin, grzybów, a co za tym idzie naturalnie – zwierząt, a wśród nich zwłaszcza owadów. Dzisiaj należy stwierdzić, że od tego czasu liczba gatunków się nie zmieniła, jednak niektóre za sprawą różnych czynników wyginęły, inne za przyczyną zwłaszcza człowieka po prostu dobrze i na stałe się zdomowiły. Powyższy opis jest bardzo ogólny i może być traktowany jako zapowiedź nieco szerszego przeglądu piękna Moreny Czarnkowskiej jaki został zaprezentowany we wznowionym i uzupełnionym o nowe rozdziały albumie, pt. „Morena Czarnkowska – Przyrodnicza scena życia”.

Sławomir Łapawa

Florystyczny rezerwat przyrody „Źródłiska Flinty”

Na obszarze sandru rzeki Flinty w 1988 roku utworzono unikalny o niepowtarzalnych atutach przyrodniczych, florystyczny rezerwat „Źródłiska Flinty”. Celem powołania rezerwatu była ochrona ekosystemu leśnego, zaroślowego, bagienno, wodnego oraz torfowiskowego wraz z ich bogactwem i różnorodnością biotyczną. Rezerwat znajduje się na terenie kompleksu leśnego będącego pozostałością dawnej puszczy pokrywającej w przeszłości północną część Wielkopolski. Charakterystycznym miejscem rezerwatu jest malownicze rynnowe jezioro Niewiemko z szerokimi strefami roślinności szuwarowej. Na terenie o powierzchni blisko 45 ha występuje 230 gatunków roślin, m.in. kruszyna pospolita, kalina koralowa, płynacz zwyczajny, bagno zwyczajne i rosiczka. Tereny źródłiska zamieszkują liczne zwierzęta, zarówno te często spotykane oraz gatunki chronione takie, jak gacek wielkouchy, żmija zygzakowata, daniel, bóbr czy okresowo wilk. Prawdziwym bogactwem rezerwatu są ptaki, reprezentowane przez 32 gatunki, m.in. żurawia, czapłę, zimorodkę, lelka i mysikrólka.

Aktywny wypoczynek

Niezwykłe ukształtowanie terenów gminy Czarnków w otoczeniu pól, łąk i lasów złączonych niebieską wstęgą Noteci sprzyja aktywnej turystyce i czynnej rekreacji. Czyste powietrze, dzika i nieskażona przyroda daje wytchnienie oraz pozwala odpocząć z dala od miejskiego zgiełku. Lasy swym

bogactwem runa leśnego zapraszają amatorów grzybobrania i jagód. Miłośnicy turystyki przyrodniczej i krajobrazowej wypatrzą tu rzadkie i interesujące gatunki roślin i zwierząt, a w szczególności ptactwa.

Działające na terenie gminy gospodarstwa agroturystyczne oferują udany wypoczynek i smaczną kuchnię. Gminę można zwiedzać na wiele sposobów, turyści i mieszkańcy mają do dyspozycji liczne ścieżki edukacyjne, trasy spacerowe, rowerowe oraz wodne.

Wielką atrakcją dla odkrywających piękno przyrody jest przeprawa promowa na rzece Notec w Ciszowie i Walkowicach. Zwolennicy pieszych wędrówek oraz coraz bardziej popularnej również u nas dyscypliny nordic walking z pewnością wybiorą się na wycieczkę wyznaczonymi szlakami w gminie.

Do wyboru są trasy:
Piesza i rowerowa ścieżka przyrodniczo - edukacyjna na terenie Walkowic, Romanowa Górnego i Romanowa Dolnego o długości 23 km.
Na spacerujących czeka 35 tablic przyrodniczo-edukacyjnych o różnorodnej tematyce, punkt widokowy na Dolinę Noteci, pozostałości po przejściu lodowca (wąwóz) miejsce na odpoczynek i posiłek - 6 ławostoiów z zadaszeniem oraz na długości całej ścieżki leśnej pojedyncze ławeczki. Nad Notecią niedaleko promu znajduje się miejsce na ognisko.

Piesza i rowerowa ścieżka dydaktyczna „Leśnik gospodarzem lasu” o długości 5 km. Trasa posiada 17 przystanków,

Ścieżki dydaktyczne

w trakcie spaceru spotkamy ciekawe obiekty: pomniki przyrody, mrowiska, martwe drzewo oraz poznamy odpowiedź na pytanie: Co daje las?

Ścieżka „Stary las uczy nas” o długości 800 metrów, położona jest w zabytkowym ponad 250-letnim parku wokół siedziby nadleśnictwa. Na trasie tej ścieżki można poznać gatunki drzew, dowiedzieć się co to jest pomnik

przyrody, jakie znaczenie dla przyrody ma woda oraz co to jest recykling.

Ścieżka „Śladami wilka” ma długość około 60 km, przebiega przez rozległy obszar Nadleśnictwa Sarbia. Na trasie tej ścieżki znajdują się informacje o tym, czym zajmuje się leśniczy szkółkarz, nt. legendy o „Białej Damie” oraz jak leśnicy dbają o zwierzyinę.

Malownicze edukacyjne ścieżki przy Centrum Promocji Lasów Państwowych GORAJ-ZAMEK

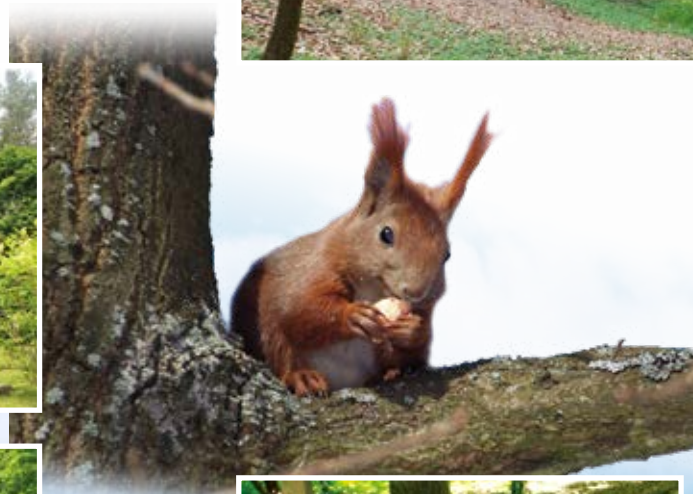
Ścieżka przyrodniczo - leśna "Morena Czarnkowska" ma charakter pętli rozpoczyna się i kończy przy Centrum Promocji Lasów Państwowych w Goraju - Zamku. Jej długość wynosi ok. 5 km, szacunkowy czas przejścia to ok. 100-120 min.

Ścieżka przyrodniczo - leśna "Z biegiem Natury" ma również charakter pętli i również rozpoczyna się i kończy przy Centrum Promocji Lasów Państwowych w Goraju - Zamku. Biegnie w kierunku zachodnim od Centrum, w przeciwieństwie do drugiej ścieżki "Moreny Czarnkowskiej", która przebiega przez lasy na wschód od Centrum. Długość ścieżki "Z biegiem Natury" wynosi ok. 5 km, szacunkowy czas przejścia to ok. 100-120 min.

Szlaki piesze:

Pieszy szlak Goraj Zamek - Pianówka - Czarnków - Kuźnica Czarnkowska - Radolinek
Pieszy szlak Ciskowo - Góra nad Notecią - Goraj Zamek - Czarnków
Pieszy szlak Ciskowo - Goraj Zamek - Pianówka

Miłośnicy turystyki rowerowej mogą odkrywać uroki regionu podróżując wytyczonymi szlakami rowerowymi przebiegającymi przez teren gminy. Do wyboru jest siedem tras:

1. **Międzynarodowy szlak rowerowy Euro-Route R-1.** Przebieg trasy: Wieleń – Kaźmierówka – Jędrzejewo – Gajewo – Trzcianka.
2. **Transwielkopolska Trasa Rowerowa (Poznań - Okonek TRR-N)** na terenie gminy przebiega przez miejscowości: Czarnków - Kuźnica Czarnkowska – Radolinek – Trzcianka.
3. Średnica – Jędrzejewo – Gajewo – Bukowiec - Kuźnica Czarnkowska – Radolinek – Trzcianka.
4. Kaźmierówka – Jędrzejewo – Gajewo - Pomorska Wola - Ciszkowo (przeprawa promowa) – Wronki.
5. Mikołajewo - Góra nad Notecią – Pianówka – Czarnków – Osuch - Romanowo Dolne - Romanowo Górne – Walkowice – Ujście.
6. Kaźmierówka – Jędrzejewo – Gajewo – Bukowiec - Kuźnica Czarnkowska – Radolinek - Trzcianka.
7. Ciszkowo - Góra nad Notecią - Goraj Zamek – Pianówka.

Wielką atrakcją dla fanów sportów wodnych będzie możliwość popłynięcia wytyczonym szlakiem kajakowym na rzece Noteć:

Wieleń - Ciszkowo - Góra nad Notecią - Pianówka - Czarnków - Osuch - Romanowo Dolne - Romanowo Górne - Walkowice - Ujście.

Uroku przeprawie przez Noteć dodają zabytkowe stopnie wodne zlokalizowane w Mikołajewie, Pianówce, Lipicy, Romanowie Górnym i w Walkowicach. Natomiast na pasjonatów spływów kajakowych, jak i dla tych, którzy chcą zacząć swoją przygodę z tym sportem proponujemy wstąpić do miejscowości Góra nad Notecią, gdzie czeka wypożyczalnia kajaków i łodzi. Wypożyczalnia jest również organizatorem spływów kajakowych na Noteci, rzece Miałce, a także na jeziorach powiatu w rejonie Puszczy Noteckiej.

Centrum Praktyk Kulturalnych i Integracji Społecznej

Fundacja „Gębiczyn” w latach 1997-2009 utworzyła i prowadziła ośrodek „Gębiczyńskie Gniazdo”, a w roku 2010 rozpoczęła realizację wieloletniego projektu „Centrum Praktyk Kulturalnych i Integracji Społecznej”, objętego w 2011 roku patronatem honorowym przez Marszałka Wielkopolski.

O urodzie siedliska Fundacji, przyciągającego dzieci i dorosłych, decydują duże, malownicze w swej prostocie przestrzenie z elementami małej architektury, stylistycznie nowoczesnymi rzezbami w drewnie i metalu, nawiązującymi do przyrody i pór roku. Wszystko to wraz z wyremontowanymi budynkami „Starej stajni” i drewnianej stodoły – „Galerii na sianie”, o wnętrzu industrialnym, ale przytulnym i ciepłym, decyduje o wyborze działalności w zakresie edukacji humanistycznej, z elementami wychowania estetycznego, wiedzy przyrodniczej i kultury, zarówno tej wysokiej, jak i tej, która „uświęca” codzienność. W realizowanych projektach kryje się po prostu „apetyt na życie”, którym organizatorzy działań dzielą się z licznymi uczestnikami. Przekonują ich, z uporem godnym lepszej sprawy, że „nawet codzienność człowieka to wielkie święto”.

BAZA

- 2 budynki gospodarcze: budynek „Stara Stajnia” / siedziba CPKiS/ oraz „Galeria na Sianie” – drewniana stodoła z pocz. XX w. po remoncie i przebudowie w 2015 r. z przeznaczeniem na cele edukacyjno-kulturalne.
- tereny rekreacyjne /26 ha/ las, łąki, zagajniki.
- „Europejski Krag” – stała ekspozycja 28 rzeźb w drewnie.
- Park „Cztery Pory Roku” ze stałą ekspozycją rzeźb w drewnie i metalu, ścieżką edukacyjno-przyrodniczą, ścieżką sprawnościową, siłownią plenerową oraz stawem i małą architekturą.

Gmina Czarnków jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców, otwartym na rozwój i współpracę. Wspiera działania sprzyjające inwestycjom przedsiębiorstw. Stawia na rozwój obszarów gospodarki związanych z zapleczem turystycznym oraz rozwojem edukacji.

Naturalne warunki środowiskowe gminy Czarnków, sprawiają że kluczowymi sektorami gospodarki są rolnictwo i leśnictwo. Użytki rolne i lasy stanowią około 92% powierzchni, a czyste,

niezanieczyszczone środowisko sprzyja ekologicznym uprawom. Gospodarstwa rolne zajmują 12 500 ha użytków rolnych (68,8% ich ogólnej powierzchni), a większość z nich nastawiona jest na produkcję zwierzęcą. Doskonałą podstawą i zapleczem do takiej działalności są duże obszary nadnoteckich łąk i tereny gruntów ornych stanowiące bazę paszową.

Struktura gospodarki z podziałem na branże koncentruje się wokół handlu hurtowego i detalicznego, rolnictwa, leśnictwa i łowiectwa, transportu, budownictwa.

Na terenie gminy utworzona została podstrefa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Powstają kolejne zakłady, wiele nowych miejsc pracy. Silny rozwój przedsiębiorczości zauważalny jest w strefie podmiejskiej: Brzeźno, Grzępy, Śmieszkowo i Romanowo Dolne oraz w sołectwach: Kuźnica Czarnkowska, Gębice, Sarbia-Sarbka, Walkowice.

Gmina posiada również zasoby surowców mineralnych, które tworzą złoża kopalin oraz złoża wód geotermalnych.

Szkoła Podstawowa im. Leśników Polskich w Gębicach

